

Hví

Vit hava nú í longri tíð sæð gomlu Dimmu fylta á tremur dag og dagliga við greinum av sjálvum Kjarntan Mohr. Jú stuttligt er at siggja henda gamla «sjarmor», nú dansa eyman tango við gomlu Dimmu og hinum outsiders í lögtinginum «Hilmar Kass». Bert stutt tíð síðani vóru hesi somu gamla Dimma og Hilmar Kass við langum greinum útskeldaðir av versta slag av sama manni Kjarntan Mohr.

Jú skjótt er at venda í holuni tá maðurin er K. Mohr. Men nú skal eg her í hesum blað seta hesum raska garpi nakrar spurningar sum hann her verður biðin at svara uppá:

Tá Kjarntan Mohr við «full musik», bleiv útsmíðaður úr táverandi býráðssamgongu var orsökkin m.a. at sambandsmenn-

irnir bert vildu fortseta har, ja settu sum treyt at Kjarntan skuldi vekk beinavegin. Hví? Fyri ca. 3 árum síðani bleiv Kjarntan Mohr skattaður av somu inntøku sum ein læringur á Tórshavnar Skipasmíðju. Hví? Hvar fekk «ordnað» tað berømta leigumálið við gamla navigatiónsskúla í 30 ár (ella var tað 50 ár) fyri spottprís. Hví?

Hvar fekk 2 tey bestu grundstykkini úti í Sandagerði. Hví? Hví mátti Sölbjørn Jacobsen ikki fáa tað niðasta grundstykki har úti. Hví?

Hví bardist K. Mohr fyri 9 ávisar umskjarar av leigutæðum, fyri at hesir skuldu kunna keypa tær. Hví?

Havnar trolarafelag!! nei lat tað liggja hesaferð.

Fyri nokrum árum síðani v ar eg av tilvild á einum býráðsfundi her í Havn.

Kjarntan Mohr helt ein av sinum berømtu svadum, m.a. reypaði hann av hvussu lítit

hann hevði tjent fyri tað stóra injativíð hann igjøgnum øll hesi mongu ár hevði haft (ja, fyri handa mann er jú einki óført). Og í sama andadráði fortaldi hann um allan tann nógva pening í hann hevði sett í tær ymsku fyrirkur. Tá svadan enduliga var at enda komin, reisur Jona Hendriksen seg stillisluga upp og spyr: Men Kjarntan, hvaðan hava tygum tað fingið allan handa pening frá?

Ikki persónlig, ikki persónlig Jona, var alt hesin garpur svarar.

Jú spurningar skalt tú fáa nógvar Kj. Mohr, so fortset tú bara við tínum fittu brævum í gomlu Dimmu.

Tú ert gamal og útslitin og eg skemt er altíð vælkomni í øll bløð.

So njót tú bara valsin við feðgunum báðum so leingi tað varar. Skjótt kann venda.

Bliðan heilsur John

Hví eru grundstykkjaprísirnir so høgir?

Herfyri stóð grundstykki til sølu í bløðunum. Ein ungur maður, sum sóknaðist eftir grundstykki, setti seg í samband við sakforaran, ið seldi, og fekk at vita at boðið var 90.000,— kr. Hann bjóðaði so kr. 100.000,— og fekk síðani at vita, at 102.000,— var hægsta boð, og bjóðaði hann síðani kr. 104.000,—.

Tá hann aftur spurdi sakforaran, hvussu til stóð, varð svarað, at hægsta boð nú var kr. 106.000,— og at hann ynskti at fáa keypið avsluttað í vikuni. Maðurin tók so nakað ríviliga til og legði kr. 10.000,— omaná. Tá hann fór aftur til sakforaran, boðar hesin frá, at nú er boðið 125-túsund. Maðurin bjóðar síðani 126-túsund. Sakforarin ringir síðani ein dagin, aftaná arbeistið, og sigur, at nú eru 130-túsund boðið. Maðurin fór síðani oman á skrivstovuna hjá sakforaranum og spurdi, hvør mótparturin var, og fyrirlóg annars, at teir báðir møttu saman og fingi keypið avsluttað, meðan báðir vóru tilstaðar. Hetta kundi ikki lata seg gera, var upplýst, og fekk hann heldur ikki at vita, hvør mótparturin var. Hann gav so eitt boð uppá kr. 131-túsund.

Dagin eftir fær hann at vita um eini hús, ið eru til sølu, og fær hægsta boð. Hann fær síðani oman til sakforaran og boðar frá, at hann tekur aftur sitt síðsta boð uppá grundstykkið, tá hann er í ferð við at keypa eini hús. Sakforarin gjørdist illur og lovði, at hetta skuldi fáa fylgri.

Dagin eftir fær hann so hetta bræv:

«Sum frásagt rokni eg tygum at hava keypt grundstykkið fyri kr. 131.000,—. Tygum vóru hægstboðið, og tann, sum hevði boðið móti tygum, hevði sagt frá, at fór ikki upp um kr. 130.000,—. Hetta segdu vit tygum, men tá søgdu tygum, at tygum kortini ikki skuldi hav a nakað grundstykki, men ætlaðu at keypa eini hús. Av tí at tygum lupu frá, vil næsthægstboðið ikki standa við sitt tilboð uppá kr. 130.000,—.

Við hesum taki eg fult fyri varni um at krevja munin millum tað, sum fæst fyri grundstykkið frá aðrari síðu, kanska einar kr. 120.000,—, og tær kr. 131.000,—, sum tygum bjóðaðu, inn frá tygum.»

Nú spyrja vit. Hvat trygd hevur ein, sum bjóðar uppá t.d. eitt grundstykki, fyri at tað ikki er ein «huldumáður», ið bjóðar imóti, tá ein ikki kann fáa at

vita, hvør mótparturin er. Er löggávan soleiðis, at hetta, sum her verður høtt við, kann setast í verk, so má ein koma í tankar um yrkingina hjá Poul F. um sakforaranar:

Samfagsins sjakalar, ið piða hvørt mannare, teir leiva ei gor ella garnar, so søtliga gloypa teir tað.

C.

Ummæli av blaðnum »Nú« nr. 3. 1976

Tá ein ger ein heilan tjóðar-livíhätt firtnan, so kann ein ofta fáa sær trupulleikar. Tá ein fær eyguni upp fyri tí beinleiðis avsporaða og tápuliga hugsunnarhätti hjá eini heilari tjóð, sum ein er góður við, og sum livir á nokrum oyggjum sum ein er uppvaksin á og sum einum dámar væl — ja, tá kemur ein óivað í eina sálarkreppu, sum lætt gerst oyðandi fyri ein sjálvan, og samt gloymd av samfelagnum, tí hon gerst ein höttan fyri teirri somu livslýgn, sum fólkid hevur fyri neyðini. Tá ein ikki longur trýr á ein bita av teirri norm-skipan, sum eitt svakt samfelag hevur bygt rundan um seg sjálvan, ta er ein sjálvur «svakur» og kann ikki liva ongur sum normalt menniskja. Tá má man finna eitt asyl, ein stovn sum kann taka sær av einum, og testa ein fyri at definera ein sum «sjúkan» fyri at sleppa sær av við samfagsins ringu samvitsku: tey sum tora at lata eyguni síni upp.

Eg veit ikki um blaðið »NÚ« ella blaðið »Vaktarin« er eitt talið fyri vanligu føroyska hugsan. Um okkara heila mentan, um okkara heili liviháttur kann tulkast gjøgnum slík dóm sum tey bæði blaðini, so ætli eg mær at fáa samband við Árna Olsen sum skjótast, tí har hoyri eg heima. Eg hoyri ikki heima í

einum norm-systemi ella eini samfagsskipan, hvørs symbol er tann kollektiva sinnissjúkan, sum gevur seg til kennar gjøgnum føroysk dagbløð og vikubløð og myndabløð. Eg vil fíggyja frá einum slíkum heimi av hugsanum, hvar sálarsadisman, livslýgnirnar, importaðar móta-hugsanir frá USA og religiøsvanvit er einastu normarnir fyri tí normala.

Tak nr. 3 av blaðnum »NÚ« í 1976 í hondina. Les tað! Er hetta føroysk mentan í 1976? So skilji eg eg væl frusteraðar menn sum skaldið Magnus Dam Jacobsen og aðrar góðar menn, sum leita eftir reinum skaldskapi og »P. N.« í Oyggjaskeggja sum leita eftir tí og ikki minst Jóannes Nielsen, sum spyr: Gandakallar, hvar eru tit nú?

Hvat er henda føroyska mentanin, sum nú verður framleidd? »Óvanlig brúðarvígsla«, við primitivum ritualum, Óla-Breckmannsloftum og sálarsangi. Komediuspæl tað heila alt. Ritualir og dansur og aftur ritualir: Føroyingar eru tað besta og raskasta fólkid í verðini. Innbilt sjálvsrós, sum luktar av minnihlakenslu. Veitslur. Og dansur í teim etableraðu kostunum. Og tað heila fylgt av teim professionella prostitueraða blaðmonnum í rættum Se- og Herstili. »HAR- og MÓTA-fram-

sýning« er tað ein parodi ella meint í álvara: skoða gjølla myndina við Dietmar Plainer í »NÚ« nr. 3, 1976:

Spyr so: er hetta føroysk mentan í 1976 — gandakallar, hvar eru tit nú? Hvar er føroyska tjóðin, hvar er mentaliteturin, hvar er tað heila? Og Jens Pauli Heinesen á næstseinstu síðu passar væl inn í rammuna, saman við tí, sum Annika Hoydal symboliserar, er hann rætti umboðsmaðurin fyri núverandi plastikk-kulturin í Føroyum, sum leitar aftur í gamlar sagnir fyri at rættvisgera sína ringu samvitsku. Sanniliga liva vit í einum mentunnarliga vansom samfagi: America, where are you now, do you think about your sons and daughters?...

Ferðaminnir úr USA. Kaggin. FM í billiard. WM í Yatzy. Bók-haldsbureauir og mentunnarstovnar. Neyðlygnir. Lærari, sum av tilvild tordi at friggja við næmingi. Dupultmoralur og Múlahús. Piskifloti sum eitur Piskeflode. Mjólkasøla sum eitur Margarinefabrik og sonur Jákups eitur ikki »eingong« Jacobsen men kanska Olsen. Hvar fór føroyska mentanin?

Doyvd av sinnissjúkari religiøð og brennivinsvanviti, hvørt tað sama — man avloysir ofta tað eina við hinum.

Føroyingar eru deyðir mentunnarliga. Vit kunnu eins væl avskriva hugsannina um eina føroyska hugsan. Tjóðin er deyð. Hon er neyðtikin av Ameriku, Danmark, snobbarinum fyri vesturlenska bilæta-blæðs-kulturin og teim finu litunum. Hon livir av bilum, myndabløðum, Western-myndum og religiøð. Tjóðin er deyð, farin upp í Ommu sína fyri at finna uppskot til eina mentunnarliga endurframleiðslu.

Og vit finna leiðina út til Statshospitalið. Vit halda nevniliga ikki hesa tilveruna út longur. Tað falska og tað yvirborðs-kenda ber okkum imóti. Samfagsins-norm-skipan drepur okkum spakuliga.

Og fyrr ella seinni gerast vit skýrd sum »sinnissjúk«. Tøkk fai Eygað og Stavnaldið og NÚ og Vaktarin. Tey skapa ta hugsan, sum drepur okkara børn og okkara dreður.

Takk fyri.

Norðingur

En lille bemærkning til læserbrev fra lærer Danjal Mellemgaard i Dimmalætting 12. 3.

Vi havde glædet os til at faa dig hjem igen til vort lille samfund her paa Svine som Ven i men ak hvor blev vi dog dybt skuffet, for det blev lige det modsatte.

Maa jeg citere et gammelt Ordsprog det siger:

Naar skidt kommer til Ære hvad kan værre være.

Skuffet

Áminning til allar kyk-myndahøllir í Føroyum

Tað eigur at verða gjørt øllum teimum, sum starvast í føroyskum kykmyndahøllum — teimum, sum selja atgongumerki og kontrollørur — greitt, at børn undir 16 ár ikki hava atgongd til teir forbodnu filmirnar, og neyðugt er við einum strangum eftirliti. Hetta, so tað kann fyrbyggjast, at børn undir 16 ár ikki verða skeljað ella á annan hátt ávirkað av at siggja tilikal filmir. Nú hevur landsstýrið sett eina sokallaða sensurneynd, sum skal sensurera allar »gýsarafilmir«, sum skulu sýnast í kykmyndahøllumum. Tað átti at verið umhugsað at sett aldursmarkið upp til 18 ár, tá sonevndir »gýsarafilmir« verða sýndir. Annars haldi eg, at kykmyndahøllirnar eiga at hava ein fastan teig í bløðunum, so at fólk fær høvi at siggja, hvørjir filmir ganga hvørja viku. Havnar Bio og Sjonleikarhúsið Bio plagdu at hava tilikal teigar í bløðunum, og tað mátti verði biligari enn at lýsa í útvarpinum. Tað eigur at verða borið soleiðis í bandi, at øll

atgongumerki verða seld beinleiðis í bilettlúkuni, og atgongumerki eiga ikki at verða latin undirhonds til vinir og kenningar hjá teimum starvandi, áðrenn atgongumerkjasolan er byrjað. Ti hetta er órættvist imóti teimum, sum noyðast at standa upp í meiri enn ein hálvan tíma og biða eftir at fáa atgongumerki útvegað. Tað eigur heldur ikki at verða gjørligt hjá teimum, sum keypa atgongumerki, at keypa fyri onnur. Her má ein broyting koma í soluna, so tað verða seld eitt avmarkað tal av atgongumerkjum til hvønn keypara. Haraftrat eiga kykmyndahøllirnar at bileggja nógvar gagnligar barnafilmir, sum verða at sýna sunnudagar kl. 16. Annars skulu kykmyndahøllirnar bileggja aðrar góðar og væl spældar filmir, sum frammanundan hava fingið góða umtalu, og sum eru almenninginum upplýsandi. Á henda hátt kann hann fara í biograf og veruliga fáa nakað burtúr.

Hans B. Hansen